

Knippen en plakken

Een dunne lijn tussen citaat en plagiaat

Wie zijn zoveelste verslag moet maken, kan in de verleiding komen om snel wat teksten van internet te plukken. Even knippen en plakken en hupsakee. De opleidingen hebben inmiddels tegenmaatregelen getroffen.

Ingrid Lutke Schipholt

niversiteiten besteden meer aandacht aan fraude en plagiaat in een tijd dat 'knippen en plakken' zo gemakkelijk gaat. Plagiaat in een artikel kan vervelende consequenties hebben. Maar in een verslag, in hoeverre mag het dan wel en in welke mate? Hoe sporen we het op?

Wie deze cursieve tekst door een plagiaatchecker haalt, zal vaststellen dat hier plagiaat is gepleegd. Je mag een tekst van een ander niet klakkeloos in een verslag gebruiken. Zelfs niet als je het tussen aanhalingstekens zet. Als je andermans tekst gebruikt, moet er een bronvermelding bij, anders is het plagiaat. Daarom bij dezen de bron van bovenstaande tekst: 'Plagiaat: wat doet ú er aan?' van drs. Th.E. Fick, te vinden op blz. 112 van de programmagids van het congres van de Nederlandse Vereniging van Medisch Onderwijs Congres in 2007.

De meeste geneeskundeopleidingen hebben in hun studiegids opgenomen dat plagiaat met een jaar schorsing kan worden bestraft. Maar wanneer spreek je van plagiaat? Van Dale geeft als omschrijving: 'het overnemen van stukken, gedachten, rede-

De plagiaatscanner zoekt vergelijkbare teksten op internet

ningen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk, synoniemen: letterdieverij en letterroof.

Maar teksten overnemen is niet in alle gevallen verboden. Het hangt ervan af hoe je een tekst overneemt en hoe je de referentie omschrijft. De scheidslijn tussen wat mag en wat niet is heel dun.

Opsporen

Sommige opleidingen, waaronder die in Maastricht, Rotterdam en Utrecht, gebruiken een plagiaatscanner. Die sporen plagiaat op grofweg twee methoden op. Er zijn computerprogramma's die de verslagen van alle studenten verzamelen en vergelijken. Deze programma's zoeken naar opvallende gelijkenissen in teksten zoals woordcombinaties of overeenkomstige fouten.

De andere mogelijkheid is een scanner die alle verslagen op plagiaat controleert door het web af te zoeken naar teksten die veel lijken op de te controleren verslagen. De scanner stelt vast in welke teksten mogelijk is geplagieerd en welke bronnen daarbij zijn gebruikt.

Hoe vaak plagiaat voorkomt, is onbekend. Maar dat studenten plagiaat plegen, staat vast. Uit onderzoek (n=888) in 2005 van de Stichting Onderwijs Evaluatie (SOE) blijkt dat ruim driekwart van de studenten teksten van internet plukt. Dat hoeft nog geen plagiaat te zijn, want als je de exacte bron vermeldt en de tekst in eigen woorden weergeeft of becommentarieert, dan is het toegestaan. Toch zegt 7,5 procent van de studenten dat ze letterlijke tekst van internet of van anderen zonder bronvermelding overnemen. Een ruime meerderheid van de studenten vindt het naar de letter overschrijven van teksten onacceptabel. Het omdraaien van woorden en/of zinnen of het veranderen ervan zien ze als 'redelijk onacceptabel'.

Derdejaars geneeskundestudente Fleur Gooren (VU) en tweedejaars Myrthe Sonneveld (UvA) houden zich verre van plagiaat. 'Als ik ooit heb geplagieerd, dan was het niet bewust,' zeg Fleur.

Myrthe beaamt dat: 'Je schijnt hele artikelen en samenvattingen te kunnen kopen, maar ik maak ze allemaal braaf zelf. Soms zie ik wel eens documenten over de opzet van een stuk van hand tot hand gaan. Maar dat komt omdat de opdrachten vaak onduidelijk zijn.'

Niet heilig

In Utrecht wordt de scanner gebruikt die ook internet door-

Nuttige links

Een rondje zoeken op websites van geneeskundefaculteiten levert een aantal nuttige links op - vaak van andere faculteiten. Veruit de handigste is die van de juridische faculteit van de universiteit van Maastricht. Daarop staat ook een plagiaatkennistest. Surf naar www.artsinspe.nl en klik op de links.

zoekt. Resultaten van de gehele faculteit zijn er niet. De Utrechtse coördinator/examinator bij de studie geneeskunde Tom Fick geeft een indicatie van de voltreffers voor verslagen van het keuzeonderwijs. Van de 1472 verslagen die de scanner controleerde, rees bij 41 procent twijfel. Nadat docenten de tekst nog eens grondig hadden bekeken, bleek bij 4 procent sprake te zijn van plagiaat.

De scanner is niet heilig, meent Fick. 'Het computerprogramma haalt lang niet alle fraude eruit of het signaleert juist plagiaat terwijl dat niet het geval is. Je moet een uitkomst van de scanner daarom altijd persoonlijk controleren. Aan de ene kant speelt het feit dat zo'n programma niet alle documenten op internet kan vinden. Anderzijds herkent het programma referenties ook als plagiaat. Het geeft aan dat het een bestaande tekst is. Dat klopt, want een referentie moet je op een bepaalde manier noteren.'

Argwaan

Volgens de meest recente cijfers - die van de SOE uit 2005 - heeft 45 procent van de docenten (n=63) regelmatig tot vaak het vermoeden dat een student in een werkstuk heeft geplagieerd. Tweedejaarsgeneeskundestudente Myrthe denkt niet dat docenten zich erg druk maken over plagiaat. 'De faculteit besteedt er niet veel aandacht aan. We hebben wel een boek over wetenschappelijk onderzoek. Daarin staat wat over fraude en plagiaat. Maar ik ken geen studenten die zijn gepakt voor plagiaat.'

Fick meent dat docenten erop gespist moeten zijn. Zelf werd hij vijf jaar geleden voor het eerst geconfronteerd met plagiaat. Hij krijgt alle verslagen van het keuzeonderwijs onder ogen. Eerst worden ze op hun inhoudelijke merites beoordeeld door de docent. Daarna beoordeelt Fick het op vorm, bijvoorbeeld of de opzet deugt en of er een goede referentielijst bij zit. 'Het eerste geval van plagiaat ontdekte ik omdat ik een zin van mijzelf in het verslag herkende', vertelt hij. 'Het was een zin uit

Studenten realiseren zich vaak niet dat ze plagiaat plegen en het risico lopen geschorst te worden.

een patiëntenfolder die ik had geschreven en waarover ik lang had nagedacht, daarom herkende ik het. Toen bleek dat de student de hele folder als verslag had ingeleverd. Het verslag was door de eerste corrector als matig beoordeeld omdat de tekst te simpel was voor een geneeskundestudent.'

In diezelfde periode had Fick nog een keer te maken met plagiaat. Een student presenteerde een 'heel gelikt' verslag en dat wekte argwaan bij de docenten. Het bleek rechtstreeks van internet te komen. En laatst had Fick nog een geval bij de hand. De scanner gaf aan dat een heel stuk tekst was overgeschreven. 'Dat klopt', had de student gezegd, 'het is een wettekst en die moet ik letterlijk overnemen.' Fick verrichtte nog wat extra spoorwerk en stuitte op een treffende overeenkomst. Het bleek dat de student de opzet van een artikel had overgenomen met daarin teksten van internet. En dat mag ook niet.

Na de eerste twee gevallen van plagiaat besloot de opleiding een plagiaatscanner te gaan gebruiken. Tegenwoordig stopt Fick elk verslag in de speurmachine. De sancties zijn nu ook serieuzer. Er is een docent die zijn studenten expliciet waarschuwt dat hun verslagen door de plagiaatscanner gaan. Resultaat: nul procent plagiaat.

Sancties

Toen Fick de eerste gevallen van plagiaat ontdekte, stond er nog weinig in het examenreglement over letterdiefstal. Na een pittig gesprek gingen de studenten vrijuit. Vervolgens werden er sancties

Waarop letten docenten?

- ✂ te mooi verslag (dan kan het uit een boek zijn overgeschreven)
- ✂ te simpele woorden (dan kan het uit een patiëntenfolder zijn)
- ✂ zit er af en toe een foutje in (dan is het meestal origineel)
- ✂ past het taalgebruik bij de student
- ✂ zitten er vreemde tekens in (dan kan het een onderliggende matrix van een gekopieerde tekst zijn)
- ✂ zitten er veel webverwijzingen in (de ervaring leert dat er dan teksten van derden in het stuk zijn verwerkt en dat de student de originele stukken niet helemaal heeft gelezen)
- ✂ ontkenning door student bij eerste confrontatie met mogelijk plagiaat

Bron: Th.E. Fick

in
het
reglement
opgenomen. Nu
hangt plagiërende
studenten een jaar schorsing
boven het hoofd. Een enkele
keer krijgen ze les in plagiaat
voorkomen. Ook in werkgroepen
en op de website wordt het fenomeen
plagiaat uit de doeken gedaan.

Sommige geneeskundefaculteiten leggen op hun website duidelijk uit wat plagiaat is (zie *kader Nuttige links*). En enkele faculteiten melden alleen dat het niet mag en wat de sancties zijn.

Studenten lijken zich doorgaans niet te realiseren dat ze plagiaat plegen. Volgens het SEO-rapport heeft meer dan de helft van de studenten onderwijs gehad in het voorkomen van plagiaat. Maar meer dan de helft van deze groep studenten gebruikt nog steeds teksten van internet of uit andere bronnen. Van de ondervraagde docenten zegt 46 procent les te hebben gegeven in het voorkomen van plagiaat. Onduidelijk is of de houding ten opzicht van plagiaat is veranderd sinds het onderzoek van de SEO.

Onaanvaardbaar

Studenten ontwikkelen een normbesef als het gaat om plagiaat. Fleur Gooren sprak haar medestudent aan op zijn werkhouding. Zij ontdekte dat de medestudent een Engelse tekst door de vertaalmachine had gehaald en het presenteerde als zijn eigen tekst. Dit was voor een gezamenlijke opdracht. 'Ik vond het onaanvaardbaar', zegt ze. 'Mijn naam zou ook boven het werkstuk komen, maar ik wilde er niet medeverantwoordelijk voor zijn.' De medestudent heeft toen het artikel in eigen woorden samengevat.

Op een aantal websites van geneeskundefaculteiten staat wat er gebeurt met mensen die worden betrappt. In de meeste gevallen volgt er een gesprek; sancties in de vorm van schorsing zijn voor zover bekend nog niet voorgekomen. Redenen om te plagiëren zijn divers: tijdgebrek, onwetendheid, onzekerheid over taal- of schrijfvaardigheid, geboden gelegenheid of slechte motivatie.

Wie bij geneeskunde in Utrecht wordt betrappt, kan rekenen op een indringend gesprek met twee leden van de examencommissie. Meestal moet de student de opdracht daarna opnieuw maken. Fick: 'Natuurlijk willen we weten wat er is gebeurd. We krijgen vaak te horen dat de student in tijdnood was. Daar kan ik me iets bij voorstellen. Studenten moeten veel verslagen maken; te veel vind ik wel eens. Maar het resultaat van het gesprek is bijna altijd dat de student zijn opdracht moet overmaken, maar ook dat hij inziet waarom plagiaat niet is geoorloofd. Dat kost tijd en soms kan hij daardoor niet meteen door met het volgende blok. Ook krijgt zo'n student een aantekening in het dossier. Gelukkig hebben we nog niet meegemaakt dat een student tweemaal voor hetzelfde vergrijp is betrappt. We willen onze studenten een academische - dus een open, originele en kritische - houding aanleren. Daar past overschrijven niet bij.' ●

Automatisch orgaandonor

Als geneeskundestudent weet je hoe belangrijk het is om orgaandonor te zijn. Daarom: boter bij de vis. Wie meeloot voor de studie, wordt automatisch als donor geregistreerd. Eens of oneens?

Patricia Hordijk (19), tweedejaars in Utrecht

'Oneens. Mensen geven in Nederland toestemming voor orgaandonatie en het zou vreemd zijn als geneeskundestudenten hiervan moeten afwijken. Het zou afschrikken voor het meeloten, omdat jongeren bijvoorbeeld vanwege geloof of angst niet de keuze willen maken voor orgaandonatie. Ik kan mij wel wat voorstellen bij die bezwaren. Het Belgische geenbezwaar-systeem, waarbij iedereen als donor staat geregistreerd tenzij men bezwaar maakt, gaat mij te ver. Het is beter als iedereen wordt verplicht om vast te leggen of hij wel of geen donor wil worden. Dan is het een bewuste keuze. Ik werk daarom mee aan het Donorproject van de IFSMA, waarbij we geneeskundestudenten trainen om op middelbare scholen voorlichting te geven over orgaandonatie.'

Sven van der Lee (20), derdejaars in Leiden

'Eens. Zeker als geneeskundestudent moet je een bewuste keuze maken. Al vind ik het opdringen van de keuze wel enigszins onethisch. Nadeel is wel dat mensen die worden uitgeloot, toch donor moeten zijn.

Als lid van het IFMSA Donorproject heb ik voor medische studenten een symposium en een workshop georganiseerd over het stellen van de donatievraag aan familieleden. Het maakt uit hoe je deze vraag stelt of familieleden de organen van de overleden patiënt willen doneren. Er zijn zelfs speciale teams geweest die de vraag stellen aan de familie. Toch werkt het beter als de behandelend arts dat zelf doet, omdat hij een band heeft met de patiënt.

In België, Spanje en Zwitserland zijn meer organen beschikbaar, door het geenbezwaar-systeem. Ons vrijekeuze-systeem is een ideëel systeem, maar het werkt niet bij orgaandonatie.'

Mirte Sprengers (21), tweedejaars in Nijmegen

'Oneens. Geneeskundestudenten zijn zich al bewust van deze keuze, dus het zal weinig opleveren als zij zich allemaal laten registreren. Er zijn genoeg mensen die bijvoorbeeld vanwege hun cultuur, geloof of andere persoonlijke redenen geen donor willen zijn. Je kunt hen niet verplichten om donor te worden, want het is belangrijk dat een breed spectrum aan persoonlijkheden de geneeskundestudie volgt.

Anderzijds zijn er in mijn omgeving veel mensen die nog niet over de keuze hebben nagedacht, dus het geenbezwaar-systeem vind ik beter. Uit voorlichting moet dan wel heel duidelijk worden dat je bezwaar kunt maken.' (HC)

Wil je ook eens je mening geven in deze rubriek? Mail dan je telefoonnummer naar artsinspe@medischcontact.nl

kwik

Jouw verhaal in het boek Co-ervaring?

Veel co-assistenten maken tijdens de co-schappen hun uiteindelijke beroepskeuze. Vaak is een handvol ervaringen hierbij bepalend. Soms is zelfs één gebeurtenis zo indrukwekkend dat deze iemands keuze radicaal verandert, of juist bevestigt. Deze 'co-ervaringen' willen we graag bundelen en uitgeven in het boek *Co-ervaring*.

**Heb jij zo'n ervaring die je graag wilt laten uitgeven?
Doe dan mee aan deze Arts in Spe verhalenwedstrijd!**

Beschrijf in maximaal 750 woorden de gebeurtenis die jouw keuze sterk heeft beïnvloed, in positieve of negatieve zin. Als je wilt, kan de redactie je helpen met tips en adviezen. Uiteindelijk zal een deskundige jury bepalen welke verhalen in het boek worden opgenomen.

Altijd prijs

Alle inzenders worden uitgenodigd voor de prijsuitreiking, die begin november plaatsvindt. Daar krijg je een exemplaar van het boek *Emma*, dagboek van een medisch student. Als jouw verhaal wordt geselecteerd voor *Co-ervaring*, krijg je ook hiervan een exemplaar. Het winnende verhaal zal bovendien worden geplaatst in de novemberuitgave van *Arts in Spe*. Daarnaast worden ook de drie beste verhalen beloond:

Eerste prijs: € 500,-
Tweede prijs: € 250,-
Derde prijs: € 125,-

Kijk ook op www.artsinspe.nl.

Belangrijkste voorwaarden

- Deelname alleen door co-assistenten en arts-assistenten.
- Maximaal 750 woorden per inzending.
- Deadline: 1 juli 2008.
- Vraag voor deelname het reglement op via zjm@zuidencom.nl.

Jury

Joost Visser (voorzitter), adjunct-hoofdredacteur *Medisch Contact* en *Arts in Spe*
Janneke Kuijken, opleidingsdirecteur geneeskunde Leids Universitair Medisch Centrum
Prof. dr. Jan Borleffs, opleidingsdirecteur geneeskunde Rijksuniversiteit Groningen
Monique Heeren, student geneeskunde en lid van het Studentenplatform van de KNMG

Co-ervaring wordt uitgegeven door Van Zuiden Communications BV, onder redactie van Melanie Meijer.

verhalenwedstrijd

powered by

zoekplaatje

Buikklachten

Op de spoedeisende hulp zien we een 58-jarige man die met acute buikklachten en veel pijn is ingestuurd door de dienstdoende huisarts. De patiënt was 5 dagen daarvoor aan een liesbreuk rechts geopereerd in een ander ziekenhuis. Na OK kreeg hij tweemaal naproxen 50 mg per os waarna zuurbranden en pijn in de maagstreek optrad. De heer is verder gezond, maar heeft al jaren maagklachten.

Wat ziet u hier?

- vrij lucht met dikke darm ileus
- spiegels
- dunne darm ileus
- coprostase

Kijk op bladzijde 23 voor de juiste diagnose. Op www.artsinspe.nl staat een uitgebreide beschrijving. Met dank aan A. van der Lecq en M. de Noo (LUMC).
Bijdragen aan deze rubriek zijn welkom via artsinspe@medischcontact.nl.

